Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. *Серія 14.* Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць. – Вип. 20 (25). – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. – 176 с.

Затверджено Атестаційною колегією МОН України
як періодичне наукове фахове видання з педагогічних наук
(Додаток 12 до наказу 16.05.2016 № 515)

Збірник присвячений актуальним проблемам професійної підготовки вчителів. Висвітлюються сучасні підходи до формування педагогічної майстерності та розвитку творчих якостей студентів, надаються методичні рекомендації в галузі музичного виконавства та естетичного виховання молоді.

Для викладачів і студентів педагогічних навчальних закладів, науковців й практичних працівників галузі мистецької освіти.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8820 від 01.06.2004 р.

Редакційна рада:

В.П.Андрущенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова *(голова Редакційної ради)*
В.П.Бех	доктор філософських наук, професор
В.І.Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г.М.Торбін	доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи *(заступник голови Редакційної ради)*
І.І.Дробот	доктор історичних наук, професор
П.В.Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
В.Б.Євтух	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
М.І.Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л.І.Мацько	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
О.С.Падалка	доктор педагогічних наук, професор
В.М.Синьов	доктор педагогічний наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія:

Щолокова О.П.	**- доктор педагогічних наук, професор (головний редактор)**
Гуральник Н.П.	- доктор педагогічних наук, професор
Завадська Т.М.	- кандидат педагогічних наук, професор
Козирь А. В.	- доктор педагогічних наук, професор
Падалка Г.М.	- доктор педагогічних наук, професор
Побережна Г.І.	- доктор мистецтвознавства, професор
Хижна О. П.	- доктор педагогічних наук, професор
Скопич А. В.	- канд. пед. наук, відповідальний секретар
Забара М. В.	- старший викладач, відповідальний секретар

Рецензенти:

Мозгальова Н. Г.	- доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та інструментальної підготовки Вінницького Національного педагогічного університету імені М. Коцюбинського
Олексюк О. М.	- доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Схвалено рішенням Вченої ради
НПУ імені М.П.Драгоманова

©НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016
©Автори статей, 2016

Ляшенко О. Д.
ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ - МУЗИКАНТІВ 59

Сє Фан
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТІВ В УМОВАХ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ 66

Колос М. Г.
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 71

Лян Хайє
ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ІННОВАЦІЙНОМУ МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ 77

Степанов В. А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ МУЗИКИ 82

Сунь Лінян
ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН 86

Теряєва Л. А.
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ОСНОВІ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ 91

Ху Манлі
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО КЕРІВНИЦТВА ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ 94

Чжан Їфу
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНОСТІ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО СПРИЙНЯТТЯ У МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ МУЗИКИ 98

Лю Кешуан
ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОБРАЗНО-СТИЛЬОВІ ВІДЧУТТЯ» МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ 104

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Палаженко О. П.
КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ 109

Смородський В. І.
СУТНІСНІ СКЛАДОВІ ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК ГРИ НА ФОРТЕПІАНО УЧНІВ ДИТЯЧИХ МУЗИЧНИХ ШКІЛ 113

– визначення методичної спрямованості етапів роботи відповідно до динаміки встановлених рівнів вокально-педагогічної майстерності;

– розробки матеріалів науково-методичного забезпечення процесу формування вокально-педагогічної майстерності у майбутнього вчителя музичного мистецтва: спецкурсу, методики, форм і методів навчально-виховної роботи, інтегрованих у зміст цілісної вокально-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва;

– перевірки дієвості теоретичної моделі формування вокально-педагогічної майстерності у майбутніх вчителів музичного мистецтва ефективністю розробленої моделі, форм і засобів, що забезпечують динамічність процесу.

Отже, системний підхід сприяє створенню власної концептуальної моделі формування вокально-педагогічної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва, які здобувають вокально-хорову підготовку.

Література

1. Алдошина И., Приттс Р.. Музыкальная акустика : учебник / И. Алдошина, Р. Приттс. – СПб.; Композитор., 2006. – С.434.
2. Асафьев Б.В. Избранные труды / Б.В. Асафьев. – Т.5 – М., 1957.– С.48-49.
3. Бернштейн Н.А. О построении движений / Бернштейн Н.А. – М. : Медиздат, 1947. – С.76.
4. ..Выготский Л.С. Антология гуманной педагогики / [сост. и авт. Вступ. ст. А.А.Леонтьев]. – М. : Изд. Дом Шалвы Амонашвили, 1996. – С.376.
5. Гонтаренко Н.Б. Уроки сольного пения: вокальная практика / Н.Б.Гонтаренко. – Ростов н/д.: 2014. – С.34-35.
6. Кабриль К.В. До проблеми формування ціннісної компетентності майбутнього вчителя музики / К.В.Кабріль // Наук. Часоп. Нац. Пед. Ун-ту імені М.П.Драгоманова : зб. наук. праць – К. : НПУ, 2011. – Вип. 11 (16). – С.84-87.
7. Музыкальное образование в школе: учеб. пособие для студ. высш. учеб зав. /Л.В.Школяр, Л.Л.Алексеева и др. – М., 000 «Русское слово – учебник», 2014. – С.100.
8. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М.Падалка. – К., 2008. – 274 с.
9. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б.М. Теплов. – М. – Л.: Изд. АПН РСФСР, 1947. – С. 248.
10. Тоцька Л.А. Методичні засади удосконалення вокальної підготовки майбутніх учителів музики : дис. … канд. пед. наук : 13.00.02. / Л.А. Тоцька – К. 2010. – С. 121-122.
11. Щетинин М.Н. Дыхательная гимнастика Стрельниковой / М. Н. Щетин. – М., 1999. – 127 с.
12. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. [Г.К.Селевко] – М. : НИИ школьные технологии, 2006. – Т.1. – С.59.

УДК 378:37.013]:78

Ляшенко О. Д.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ - МУЗИКАНТІВ

У статті проаналізовано зміст поняття «творча художньо-педагогічна діяльність» майбутніх педагогів-музикантів. Розкрито сутність традиційних, нетрадиційних, аудиторних та позааудиторних форм організації творчої художньо-педагогічної діяльності майбутніх педагогів-музикантів.

Розглядається система традиційних і нетрадиційних форм роботи зі студентами у різних видах діяльності (теоретичному, практико-орієнтовному та навчально-професійному). Звертається увага на колективну форму лекційно-практичних занять з «Основ художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору», індивідуальну форму «Заняття утрьох» й групову «Педагогічний практикум», де відбувається мікровикладання.

Аналізуються, в рамках педагогічної та навчально-дослідної роботи, конкурси, музичні олімпіади, фестивалі, конференції, науково-творчі лабораторії й різні форми практик. Доводиться взаємозв'язок запропонованих форм.

***Ключові слова**: майбутній педагог-музикант, творча художньо-педагогічна діяльність, традиційні, нетрадиційні, аудиторні, позааудиторні форми навчання.*

***Ляшенко О. Д. Организация творческой художественно-педагогической деятельности педагога-музыканта.** В статье проанализировано сущность понятия «творческая художественно-педагогическая деятельность» будущих педагогов-музикантов. Рассматриваются особенности традиционных, нетрадиционных, аудиторних, внеаудиторных форм организации творческой художественно-педагогической деятельности будущих педагогов-музикантов.*

Раскрывается система традиционных и нетрадиционных форм роботи со студентами в теоретической, практико-ориентированой и учебно-профессиональной деятельности. Обращается внимание на колективную форму лекционно-практических занятий («Основы художественно-педагогической интерпретации музикального произведения»), индивидуальную («Занятия в троем») и групповую («Педагогический практикум»), где происходит микропреподавание.

Анализируются, в рамках педагогической и учебно-исследовательской роботы, конкурсы, музыкальные олимпиады, фестивали, конференции, научно - творческие лаборатории и различные формы практик. Доводится взаимосвязь предложенных форм.

***Ключевые слова**: будущий педагог-музыкант, творческая художественно-педагогическая деятельность, традиционные, нетрадиционные, аудиторне, внеаудиторные форми обучения.*

***Lyashenko Olga Dmytryivna. Organization of creativity of art-pedagogical activity of a teacher-musician.** Essence of concept "Creative artistically-pedagogical activity" future teachers-musicians is analysed in the article. Open up of feature traditional, unconventional, lectures, extracurricular forms of organization of creative artistically-pedagogical activity of future of teachers-musicians.*

The system of traditional and unconventional forms of education with students in theoretical, practical-oriented and educational-professional activity is examined. Attention applies on the collective form of lecture-practical employments ("Bases of artistically-pedagogical interpretation of musical work"), individual ("Classes in three") and group ("Pedagogical practical work"), where microeducation is.

Analysed, within the framework of pedagogical and educational-research robots, competitions, musical olympiads, festivals, conferences, scientifically - creative laboratories and different forms of practices. Intercommunication of offer forms is led to.

***Keywords**: a future teacher-musician creative artistically-pedagogical activity, traditional, is unconventional, lectures, extracurricular forms of education.*

Нова епоха в мистецькій освіті (на відміну від попередньої, що зумовила появу «нормативного вчителя музики»), передбачає виховання педагога нового типу. Такий педагог має враховувати структуру національної освіти учнів, використовувати альтернативні педагогічні концепції і раціональні форми навчання, освоювати конкретні технології і вводити їх до своєї педагогічної практики.

У цьому випадку відповідних перетворень потребує й підготовка фахівця мистецького спрямування, змістом якої є творча художньо-педагогічна діяльність. У процесі такої діяльності відбувається розуміння і пізнання творів мистецтв та формування різних професійних компетенцій.

На жаль, науковці-педагоги констатують той факт, що більшість вищих навчальних закладів до тепер залишаються «фабрикою знань», де майбутні фахівці отримують виключно знання та вміння і не формують свої професійні компетенції [2]. Як стверджує А. Растригіна,

у змісті традиційної системи професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів все ще превалюють стандартизовані методи, форми і засоби подання навчальної інформації. Внаслідок цього студенти втрачають можливість професійно-творчого розвитку, що унеможливлює підготувати фахівців, які будуть професійно здійснювати не тільки навчальну, а й науково-творчу роботу та виховну діяльність засобами музичного мистецтва [6, с. 61].

Наразі професіоналізм сучасного педагога-музиканта має вимірюватися різними групами компетенцій, володіння якими забезпечує успішність професійної діяльності. До них віднесено соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні та професійні (загальнопрофесійні, спеціалізовано-професійні) компетенції.

Формування вищеперерахованих компетенцій відбувається як на аудиторних заняттях, так і на різних видах практики. І все ж таки змістовне наповнення таких занять потребує певної реконструкції, де не тільки аудиторна, а й позааудиторна творча художньо-педагогічна діяльність стає необхідним змістом навчання. В той же час до визначених освітньо-професійною програмою видів практики слід додати й нові форми, змістовне наповнення яких створює передумови виховання педагога нового типу. В ході оновленого навчання викладач «перетворюється» з педагога-інформатора (транслятора знань) у педагога-методолога-технолога, а той, кого навчають, реально стає активним учасником навчання [3].

Упровадження художньої та творчої діяльності в систему вищої освіти розглядали різні науковці: педагоги (Н. Гузій, І. Зязюн, В. Мороз, С. Сисоєва, Н. Тарасевич, Л. Хоружа), музикознавці (Л. Баренбойм, Ф. Бузоні, Й. Гофман, К. Ігумнов, Г. Каган, О. Котляревська, О. Лисенко, В. Москаленко, Г. Нейгауз,), психологи, (Б.Ананьєв, В. Бодальов, Л.Виготський, О. Деркач, Н. Кузьміна, О.Леонтьєв, С.Рубінштейн, Ю.Самарін), мистецтвознавці (Т. Зінська, В. Медушевський, В. Тітович, Н. Свіріденко). Численні дослідження з цієї проблеми належать музикантам-педагогам (Г. Кондратенко, О. Олексюк, О. Отич, Т. Пляченко, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Хлєбнікова, О. Щолокова).

Досліджуючи проблему, ми спиралися на праці І. Кевішаса, Г. Падалки А. Растригіної, де розглядаються умови забезпечення інноваційних підходів в професійній підготовці майбутнього педагога-музиканта, інноваційний ресурс мистецького освітнього простору ВНЗ, звертається увага на вільний вибір студентом змісту власного професійно-творчого розвитку під час навчання.

Особливий інтерес для нас становили роботи науковців, в яких вони стверджують, що у широкому комплексі фахової підготовки сучасного педагога-музиканта особлива роль відводиться художній (І Могілевська, Г. Падалка, Т. Стратан-Артишкова,) та художньо-творчій діяльності (М. Арановський, Л. Арчажнікова, М. Бахтін, Л. Гусейнова, С. Грозан, О. Горбенко, Н. Корихалова, В Крицький,Є. Куришев, Г. Падалка, І. Полубоярина, О. Рєброва, Г. Ципін, О. Щолокова). Це пов'язано з художнім інтерпретуванням як музичних творів, так і творів інших видів мистецтв. Здійснюються пошуки специфіки художньої інтерпретації в педагогічному процесі, в результаті яких остання поділяється на виконавську, вербальну, художньо-педагогічну (О. Ляшенко, О. Полатайко, С. Шип).

Аналізуючи педагогічну діяльність, науковці А. Вербицький та Н. Бакшаєва розглядають різні форми діяльності в процесі професійної підготовки, а І. Каппе та Н. Овчаренко виокремлюють й описують різні форми навчання на мистецькому факультеті (очна, заочна, дистанційна) та різні форми (колективна, парна, групова, індивідуальна) аудиторної та позааудиторної роботи (Л. Лабинцева, О. Олексюк, М. Ткач). Дослідники Л. Масол, О. Соколова, О. Олексюк, Л. Бондаренко в своїх наукових працях описують традиційні та нетрадиційні форми навчання для формування у майбутніх вчителів музичного мистецтва різних знань, вмінь та компетенцій. Проте проблема визначення організаційних форм творчої художньо-педагогічної діяльності майбутнього педагога-музиканта заслуговує на подальше дослідження, що і визначило актуальність цієї статті.

Слід зазначити, що розглядаючи категорію діяльності, представники загальнопсихологічної теорії діяльності О. Асмолов, Л. Виготський, О. Леонтьєв, О. Лурія

роблять висновок про те, що діяльність – це операція, яка має певну мету. Мета діяльності визначає характер цієї діяльності й наступний процес. Залежно від мети, яка функціонально виявляється у виборі необхідних форм і засобів діяльності, визначають її предметність.

Аналізуючи діяльність педагога - музиканта, ми приходимо до висновку, що характер такої діяльності може бути різним. Так, якщо під час роботи над музичним твором потрібно розкрити його зміст у виконавській конкретизації, то це – художньо-виконавська діяльність. Якщо художня інтерпретація твору є лише засобом, а метою є виховання і навчання студентів у ході розкриття змісту твору то, природно, такий вид діяльності набуває інших ознак предметного змісту. Вони характеризують її як художньо-педагогічну діяльність, бо цей вид, насамперед, буде пов'язаний із виконанням функцій педагога. У цьому разі інтерпретування є закономірною, об'єктивно зумовленою художньо-педагогічною діяльністю із об'єктом, тобто твором (ами) мистецтв, і суб'єктами – особистостями (тим, хто навчає і тим, кого навчають), що інтерпретують ці твори.

Розглядаючи художню і педагогічну діяльність, дослідники (О. Бодальов, І. Зязюн, В. Кан-Калик, Г. Нейгауз О. Олексюк, О. Рудницька, Н. Тарасевич) сходяться на тому, що ці види діяльності є творчими. В педагогічній діяльності одна людина, спираючись на свій життєвий і професійний досвід, творить і змінює іншу людину. Крім того, сама педагогічна діяльність, що ґрунтується на взаємодії викладача та студента, не підлягає певній алгоритмізації, оскільки вона здійснюється в умовах нестандартних ситуацій, які постійно змінюються.

Щодо викладача музики, то тут творчість виявляється під час осмислення та інтерпретації творів мистецтв, розкриття їхнього змісту (у виконавському і вербальному варіантах інтерпретацій), а також в умінні доносити свої враження до студента, організувати емоційно-інтелектуальне розуміння цього матеріалу. Таку діяльність педагога-інтерпретатора, що містить педагогічне спілкування зі студентом і художнє – з творами мистецтв, можна назвати творчою художньо-педагогічною діяльністю.

Під час цієї діяльності педагог не лише виконує музичні твори, а й через пояснення і реалізацію конкретних методів, прийомів роботи, форм і видів діяльності розвиває інструментальні й професійні компетенції студентів, їхні особисті якості, навчає майбутнього педагога-музиканта самостійно розуміти та інтерпретувати музичні твори.

Отож, саме таким, більш точним терміном «творча художньо-педагогічна діяльність» ми будемо оперувати в цій статті, коли в полі зору у нас будуть творчі спільні навчально-виховні дії педагога і студента, направлені на конкретизацію музичного твору в різних видах інтерпретацій. У ролі традиційних організаційних форм як способів організації взаємопов'язаної «навчальної, квазіпрофесійної і навчально-професійної [1]» діяльності викладача і студентів виступають колективна, групова та індивідуальна форми.

Трансформуючи на освітній процес у мистецькому вузі концепцію А. Вербицького й Н. Бакшаєвої [1], згідно якої організація процесу професійної підготовки включає не конкретну форму організації навчальної діяльності, а сукупність традиційних і нових форм, ми виокремили ті форми, які у своїй системній якості сприяють творчій художньо-педагогічній діяльності майбутніх педагогів-музикантів.

Так, у навчальній діяльності, що покликана, передусім, утвердити престижність отримання мистецьких, музично-теоретичних та інструментально-виконавських компетенцій провідну роль відіграють лекції, лекційно-практичні та не менш важливі індивідуальні заняття.

Квазіпрофесійна діяльність майбутнього педагога-музиканта є проміжною підготовчою формою між навчальною та професійною діяльністю і передбачає перенесення самої практики в стіни навчального закладу. Тут здійснюється практико-орієнтовне навчання завдяки моделюванню цілісних фрагментів педагогічної діяльності через ігрові та проектні форми.

Навчально-професійна діяльність майбутнього фахівця музичного мистецтва, що відповідає нормам власне професійних і соціальних відносин, включає концертно-конкурсну,

навчально-дослідну діяльність та різні види практики (виконавську, професійну (асистентську), професійно-педагогічну).

Так, навчальна академічна діяльність, де відбуваються лекційно-практичні заняття, може бути основною колективною формою підготовки майбутнього педагога-музиканта до творчої художньо-педагогічної діяльності і включати навчальний спецкурс з основ художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору [3].

Мета спецкурсу - навчити студентів за допомогою різних видів мистецтв самостійно розкрити художній образ музичного твору у вербальних (музикознавчій, художньо-образній, змістовній, асоціативній, інтегральній, акторській) інтерпретаціях.

На таких заняттях найголовніше викладачу, працюючи зі студентами, створити умови зацікавленої та активної співтворчості. Більшість студентів вважають інформаційний тип лекції неперспективним, неспроможним розвивати пізнавальний інтерес та формувати позитивне ставлення до навчання. Саме тому проблемний виклад навчального матеріалу (лекція-співбесіда, лекція прес-конференція, лекція-діалог), що є формами сумісної діяльності викладача і студента були впроваджені в цей курс. Такі форми навчання активізують пізнавальну сферу особистості, навчають аргументовано вести дискусію, слухати і розуміти інших.

Іншою формою творчої художньо-педагогічної роботи в структурі навчально-виховного процесу мистецьких закладів є індивідуальне навчання. Саме вона створює оптимальні умови для розвитку спеціалізовано-професійних компетенцій. Це можуть бути, наприклад, «Заняття у трьох», що проходять зі студентом і двома викладачами, або зі студентом, викладачем і добре підготовленим студентом (в цій ролі може бути як магістрант-практикант так і студент IV курсу ОКР «бакалавр»).

У першому випадку «Заняття у трьох» передбачають формування інструментально-виконавської компетенції (здатність здійснювати концертно-виконавську діяльність) майбутніх педагогів-музикантів. Другого педагога запрошують у тому випадку, коли програма концертного виступу напів-підготовлена і думка другого педагога є важливою тому, що «новий погляд» на виконання створює передумови для остаточного утвердження художньої інтерпретації музичного твору або корегування його.

У другому випадку «Заняття у трьох» передбачені освітньо-професійною програмою підготовки магістранта і відбуваються в період проходження майбутнім педагогом-музикантом професійної (асистентської) практики. Метою таких занять є формування у студентів інструментально-виконавських компетенцій, але тих, що включають вільне володіння музичним інструментом та володіння методикою навчання гри на музичному інструменті.

«Заняття у трьох» можливо проводити і як позааудиторні групові (зі студентами II –VI курсів). Їх ми відносимо до квазіпрофесійної діяльності. Метою таких занять є формування загальнопофесійних компетенцій, що включають базові уявлення про діяльність вчителя музичного мистецтва; знання змісту шкільної програми з музичного мистецтва; володіння навчальним музично-теоретичним матеріалом та репертуаром для слухання музики; знання та застосування на практиці наукових принципів навчання, виховання та розвитку засобами мистецтва; володіння методикою музичного виховання школярів; здатність реалізувати на практиці основні методи та форми навчання музики й розвитку музичних здібностей учнів початкової та основної школи; здатність організовувати художньо-творчу діяльність школярів на уроках музичного мистецтва; здатність до ділової і творчої комунікації у навчальній діяльності із застосуванням спеціальної музичної термінології, вербальних і невербальних засобів і прийомів [5].

На таких заняттях більш підготовлений студент (V – VI курсів) опрацьовує з іншим студентом музичні твори шкільної програми. Відбувається практичне освоєння технічних і художніх прийомів виконання, звертається увага на логічне узгодження їх при розкритті змісту художнього твору, на суворе виконання штрихів, мордентів, відтворення певної стилістичної манери у творах різних періодів. При цьому, аби досягти кращого засвоєння музичного твору студенти використовують твори, інших видів мистецтв.

Іншою формою підготовки майбутніх педагогів-музикантів до професійної діяльності є педагогічний практикум, що має на меті проведення фрагменту шкільного уроку та засвоєння таких потрібних педагогу функцій як планування, прогнозування, виконання музичного матеріалу, пояснення художнього образу, організація, оцінювання та контроль. На такому педагогічному практикумі, що є груповою позааудиторною формою занять, студенти вчаться застосовувати отримані загальнопрофесійні компетенції і здійснювати творчу художньо-педагогічну діяльність, перебуваючи в педагогічно доцільних комунікативних ситуаціях. Студенти грають вивчені твори і вербально доносять їх зміст, орієнтуючи своє пояснення на аудиторію конкретного класу. Нетрадиційними формами таких занять є імітаційно-моделюючі ігри: інсценування локальної та широкої художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору; ситуативно-ділові ігри: ігри-подорожі, ігри-екскурсії; пізнавальний ринг-змагання; урок-спектакль та ті, що характеризують форми виконавської практики: музичні екскурсії, музичні вікторини, музичні шаржі, творчі зустрічі з композиторами (виконавцями), вечори запитань і відповідей, лекції-концерти, дебати на задану тему.

Одним з найважливіших аспектів професійного навчання студентів є їхня участь в концертно-конкурсній діяльності (різних концертах, конкурсах, музичних олімпіадах). Ступінь задоволеності такою діяльістю є досить високим, однак це стосується невеликої кількості студентів, тільки тих, хто має розвинуті інструментально-виконавські компетенції, здатність безпомилково, точно та яскраво виконувати музичні твори, що є необхідним в роботі з дитячою слухацькою аудиторією.

Так, в останні два роки на різних всеукраїнських та міжнародних конкурсах й музичних олімпіадах брали участь 48 студентів кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. Вони виступали в різних номінаціях: як солісти-інструменталісти (піаністи, гітаристи, акордеоністи, бандуристи) та учасники ансамблів: скрипалів Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка; гітаристів "Anima»; бандуристок «Вишневий цвіт»; й «Лілея»). Всі вони отримали призові місця і стали лауреатами конкурсів й музичних олімпіад.

І все ж велика кількість майбутніх педагогів-музикантів залишається поза такою творчою художньо-педагогічною діяльністю. Тому слід проводити конкурс з творів шкільного репертуару. Тоді більшість студентів зможуть відчути себе виконавцями і продемонструвати свої розвинені інструментально-виконавські компетенції на публіці. На такому конкурсі студенти виконають два-три твори різних жанрів з матеріалу практики, а після конкурсу – разом з викладачами обговорять результати його.

Ще однією формою творчої художньо-педагогічної діяльності може бути конкурс концертмейстерів, серед студентів III та IV курсів. Такий конкурс вже проводився в Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. Мета конкурсу: активізація інструментально-виконавської діяльності студентів як одного з чинників формування фахової компетентності майбутнього викладача музичного мистецтва; залучення студентів до сценічної концертмейстерської діяльності. Основними завданнями конкурсу були: виявлення рівня концертмейстерської підготовки студентів; розвиток музичних здібностей та концертмейстерських умінь студентів; стимулювання творчого самовдосконалення майбутніх педагогів-музикантів; підготовка студентів до культурно-освітньої діяльності в закладах освіти; формування концертмейстерських навичок студентів у процесі сценічного виконання супроводів до вокальних творів.

Конкурсна програма складалася з двох музичних творів – вокального твору зарубіжного або українського композитора та музичного твору на слова Бориса Грінченка (конкурс було присвячено дню народження Бориса Грінченка).

Програма підбиралася відповідно до таких вимог:

– перший твір передбачав акомпанування вокалісту або виконання шкільної пісні під власний супровід;

– другий твір був обов'язковим (музичний твір на слова Бориса Грінченка «Ластівка») у композиторській інтерпретації М. Степаненка або М. Малого.

За підсумками конкурсу кафедра нагородила учасників конкурсу за такими номінаціями: «За краще виконання твору на слова Бориса Грінченка»; «За краще виконання акомпанементу вокального твору»; «За краще виконання супроводу до твору шкільного пісенного репертуару»; «За краще виконання романсу»; «За краще виконання української пісні»; «За краще виконання твору зарубіжного композитора»; «Приз глядацьких симпатій». Зазначемо, що всі учасники, ті, що отримали нагороди і ті, що не були відзначені ними продемонстрували об'єднані творчі, педагогічні і психологічні функції концертмейстерської роботи, які дуже складно виокремити одну від іншої в конкурсній ситуації.

Серед позааудиторних форм навчально-професійної діяльності, є науково-творчі лабораторії. Такою лабораторією в Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка є науково-методичний «Центр естетичного розвитку», яким керує старший викладач В. Касьянов. У науково-творчій лабораторії функціонує камерний оркестр і вокальний ансамбль «New song". Робота в такому центрі створює умови майбутнім педагогам-музикантам продемонструвати елементи майбутньої професійної діяльності в творчій соціокультурній діяльності. Студенти, учасники такої лабораторії, часто виступають з концертами як в Інституті мистецтв, так і за його межами.

Науково-творчі лабораторії повинні функціонувати і в межах підрозділів факультетів музичного мистецтва у вигляді «творчих виконавських класів» (фортепіано, скрипка, духові та народні інструменти). Такі науково-творчі лабораторії орієнтуються на кінцевий результат упродовж року: виступи на конференціях, конкурсах, музичних олімпіадах. У рамках різних видів практик (виконавської, професійно-педагогічної та професійної (асистентської) студенти зможуть проводити різні за змістом концертні заходи, фрагменти уроків, де продемонструють виконання різних функцій педагога-музиканта (виконавця, лектора, сценариста, режисера тощо).

Отже, виходячи зі змісту статті, слід сказати, що організація творчої художньо-педагогічної діяльності майбутніх педагогів-музикантів в межах вищого навчального закладу відбувається в різних її формах (традиційних і нетрадиційних). У теоретичному навчанні такими формами є: колективна лекційно-практична та аудиторна індивідуальна; в практико-орієнтовному навчанні: позааудиторна індивідуальна «Заняття утрьох» й групова «Педагогічний практикум», де відбувається мікровикладання. Нетрадиційними формами практикуму є імітаційно-моделюючі ігри та ситуативно-ділові; в рамках педагогічної та навчально-дослідної роботи: конкурси, музичні олімпіади, конференції, науково-творчі лабораторії й різні форми практик. Всі ці форми мають безпосередній зв'язок з майбутньою професійною діяльність педагога-музиканта.

Література

1. Вербицкий А. А. Проблема трансформации мотивов в контекстном обучении / А. А. Вербицкий, Н. А. Бакшаева. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www/library.by/portalus/modules/psychology/.

2. Гайжутис А. Проблема духовности элиты // Матер. V Международной научно-практической конференции «The Spread Of Spirituality in the reality of Education». – Вильнюс, 2012. – 58 с.

3. Ляшенко О. Художньо-педагогічна інтерпретація музичного твору: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ольга Дмитрівна Ляшенко. – К., 2001. – 20 с.

4. Олексюк О. Форми і методи організації музично-педагогічного процесу у вищій школі. / О. М. Олексюк, М. М. Ткач // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір». – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С.708-715.

5. Пляченко Т. М. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва / Т. М. Пляченко // Наук. записки. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2014. – Вип. 133. – С. 50-57.

6. Растригіна А. М. Інноваційний контекст професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта / А. М. Растригіна // Наук. записки. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2014. – Вип. 133. – С. 57-65.

УДК 378.016

Се Фан

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТІВ В УМОВАХ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються різні аспекти процесу розвитку комунікативної компетентності студентів мистецьких факультетів. Виходячи з розуміння комунікації як визначального чинника забезпечення діалогічної взаємодії, необхідного механізму забезпечення ефективного навчання, обґрунтовується значимість комунікативної компетентності для професійної діяльності музиканта-педагога. Розкрито особливості процесу передачі музичної інформації. Доведено, що в системі фортепіанного навчання формування комунікативної компетентності потребує розв'язання різноманітних завдань та розробки спеціальних методичних підходів, зорієнтованих на специфіку фахової підготовки студентів. Пріоритетними напрямками розвитку комунікативної компетентності студентів визначено набуття умінь професійно-педагогічного спілкування, засвоєння професійних комунікативних навичок, становлення особистісного досвіду комунікативної діяльності. Підкреслюється, що організація навчального процесу на засадах діалогу та використання інтерактивних методів навчання сприяють розвитку комунікативної компетентності студентів.

Ключові слова: *компетентність, комунікація, фортепіанне навчання, педагогічне спілкування, творча взаємодія, розвиток, мистецька освіта.*

Особенности развития коммуникативной компетентности студентов факультетов искусств в условиях фортепианного обучения. *В статье рассматриваются разные аспекты процесса развития коммуникативной компетентности студентов факультетов искусств. Исходя из понимания коммуникации как определяющего фактора обеспечения взаимного диалога, необходимого механизма обеспечения эффективного обучения, обосновывается значимость коммуникативной компетентности для профессиональной деятельности музыканта-педагога. Раскрыты особенности процесса передачи музыкальной информации. Доказано, что в системе фортепианного обучения формирование коммуникативной компетентности требует решения разнообразных задач и разработки специальных методических средств, ориентированных на специфику профессиональной подготовки студентов. К приоритетным направлениям развития коммуникативной компетентности студентов отнесено умение профессионально-педагогического общения, усвоение профессиональных коммуникативных навыков, становление личного опыта коммуникативной деятельности. Подчёркивается, что организация учебного процесса на основе диалога и использования интерактивных методов способствуют развитию коммуникативной компетентности студентов.*

Ключевые слова: *компетентность, коммуникация, фортепианное обучение, педагогическоє общение, творческоє взамодействие, развитие, художественное образование*

Features of development of communicative competence of students of the Faculty of Arts in conditions of piano teaching. *The article considers various aspects of development of the communicative competence of students of the Faculty of Arts.The importance of communicative competence for the professional activity of the music teacher based on the understanding of communication as a key factor in ensuring mutual dialogue, the necessary mechanism to ensure*